

BUITEN

5^E JAARGANG N^O. 16.

ZATERDAG 22 APRIL 1911.

Foto J. Magielse.

PRACHTIGE APPELBOOM IN BLOEI MET JONGE BESSENSTRUIKEN ALS ONDERCULTUUR.

INHOUD:

KOLONEL VIRIOT (SLOT), UIT HET FRANSCH V. G. LENOTRE BLZ. 182 MET HET MOTORJACHT NAAR BEKOORLIJKE PLEKJES, DOOR VICTOR VAN WAASDIJK	183
CORRESPONDENTIE	183
VAN SUMATRA'S WESTKUST (VERVOLG), GEÏLL. . BLZ. 184—185	
FRUITTEELT, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 181 EN 186—188	
OP NAAR HET KERSENLAND, DOOR D. J. VAN DER VEN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 189
DE GROOTE BLOEMENTENTONSTELLING TE BOSKOOP (SLOT), DOOR E. TH. W., GEÏLLUSTREERD	191

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle kopij ook die met illustraties, zoomede afzonderlijke illustraties (fotografieën, teekeningen, enz.), gelieve men te zenden aan de redactie, Rokin 74—76, Amsterdam. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk ait blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

KOLONEL VIRIOT.

HELD EN MARTELAAR. (Slot)

IN Maart 1815 wekte de donderslag van Napoleon's terugkeer Viriot uit zijne apathie. Op het hooren van het groote nieuws is hij een der eersten die naar Parijs snelt; hij stelt zich aan Napoleon voor, „als bringer der gelukwenschen van de bevolking van het Oosten”, als wier woordvoerder hij, ongevraagd misschien, optreedt. Het oogenblik was gunstig om zich in de Tuilerieën te vertoonen: de meester nam alle aangeboden diensten aan en machtigde Viriot, om in de departementen Meurthe, Maas, Moezel en Vogezen een vrijkorps van 4000 man voetvolk en 1200 man paardevolk te lichten; Viriot kreeg daarover het bevel en tevens het lint van het Legioen van Eer. Ditmaal nam hij revanche, een schitterende revanche — maar hoe kort duurde die! Met Napoleon, was ook Fouché teruggekomen en weer almachtig geworden. Deze vergat niemand tegen wien hij wrok koesterde, en terwijl hij, als dienaar van den keizer, de ophanden zijnde terugkomst van de Bourbons voorzag en zelfs voorbereidde, maakte hij van dit interregnum gebruik om vooraf alles uit den weg te ruimen wat een beletsel kon zijn voor den verrassenden ommekeer dien hij in zijn schild voerde.

Viriot, vol geestdrift, liep de vlakten van de Moezel af en organiseerde zijn legertje; zonder dat hij er iets van vermoedde, was de eerste dien hij recruteerde, een politieagent, Niclot genaamd dien hij in zijn naïveteit voor persoonlijke diensten bestemde en dien hij geheel in zijn vertrouwen nam. De campagne duurde slechts kort, en de vrijkorpsen behoeften niet handelend op te treden. De slag van Waterloo had plaats gehad en Viriot was met zijn troep aan de poorten van Metz gekampeerd, in afwachting van nadere bevelen, toen op een avond een aantal politiemannen zijn kantonnement overvielen, hem de handen op den rug bonden en hem in de gevangenis wierpen, waar hij in strenge afzondering werd opgesloten. Toen hij drie weken later zijn vrouw en zijn tachtigjarige moeder mocht spreken, vernam hij, „dat er acht punten van beschuldiging tegen hem waren ingebracht, op elk waarvan de doodstraf stond.”

De bloote opsomming van de jammeren die als een hagelbui op hem neerkwamen, zou reeds een droevige litanie vormen; nadat hij driewintig maanden in het cachot had doorgebracht, veroordeelt het hof van assises van de Moezel hem, op de verklaring van Niclot, tot ballingschap, als „ontwerper en leider van een complot strekkende tot het bijeenbrengen van gewapende benden, om de achterhoeden van de vijandelijke troepen die het Fransche grondgebied ontruimden, aan te vallen en hun bagages en hun krijgskassen te plunderen.” Het vonnis wordt door het hoogste gerechtshof vernietigd; men sleept den ongelukkige tusschen vier gendarmes uit den kerker van Metz naar dien van Nancy; daar verschijnt hij opnieuw voor het hof van assises, dat het vonnis tot zes maanden gevangenisstraf vermindert en Viriot voor tien jaren onder politietoezicht stelt. Het was zoo klaarblijkelijk dat hij het slachtoffer was van een onver-

zoenlijk noodlot, dat zelfs de gendarmes en de cipiers die hem bewaakten, medelijden met hem hadden en hem op zijn eerewoord toestonden om verscheiden dagen buiten de gevangenis door te brengen.

Eindelijk was hij vrij en zijn eerste werk was, aan den minister van oorlog te schrijven, om hem zijn rampspoeden mede te deelen en herstel in zijn rang te vragen. De lange reeks van jammerklachten is in zijn dossier te vinden: hij spreekt van zijn vroegere diensten, van zijn ongekreukte eer, van zijn drie zoons die voor den vijand gesneuveld zijn. Op elk van die treffende brieven staat, op den rand, het onveranderlijke opschrift: *Rien à faire.* — *Classer.* Men antwoordt niet meer op zijn smeek-schriften; hij heeft zelfs niet gedaan kunnen krijgen dat de kanselarij de verleening van het ridderkruis, hetwelk de keizer hem eigenhandig op de borst had gehecht, bekrachtigde. De politiemannen, aan wie hij sinds tien jaren gesignaleerd is als „zeer gevaarlijk, vijandig aan alle regeeringen”, vervolgen en kwellen hem op allerlei manieren. Te Brussel, waar hij in 1820 een toevlucht heeft gezocht bij de familie zijner vrouw, wordt hij op verzoek der Fransche ambassade in de gevangenis gezet, als betrokken bij een komplot tegen de veiligheid van den staat; van de rechters wordt hij naar commissarissen gestuurd, met een duivelsche hardnekkigheid gekweld.

Niettemin was Fouché reeds lang verdwenen, maar de uitwerking van zijn wraaklust overleefde zijne macht. Zijn haat had het volgende middel bedacht om Viriot voor altijd den mond te snoeren. Vooraan in het dossier waarin de rekestten van den ongelukkigen officier werden gedeponereerd, was de kopie — niet het origineel — van een rapport, gedateerd van 1802 en aan de Consuls gericht; in dit stuk, het résumé van een lange enquête waarvan de gegevens, naar men beweerde, in handen van den minister van justitie waren, werd het gedrag van Viriot tijdens het proces van Angers in een leelijk daglicht gesteld. 1) Deze „intrigant”, heette het, was er in geslaagd zich tot lid van de bijzondere rechtbank te doen benoemen, om op schaamteloze wijze uit zijn ambt geld te slaan. Zijn gesprekken met Mme de Canchy, het geld door haar bij de bankiers van de stad opgenomen, de reis van Viriot naar Parijs, zijn verwijten tot zijn collega's, zijn wanhoop bij het vernemen van den dood der beschuldigten, kortom, het verhaal van al zijne stappen, met een onbegrijpelijke valsheid voorgesteld, liep uit op deze conclusie: dat Viriot, na Mme de Canchy een hoogen dunk te hebben gegeven van zijn invloed, haar een groote som had afgezet, en met dit geld uit Angers gevlucht was, zonder de terechtstelling af te wachten van de veroordeelden, die hem kort vóór hun dood door den beul hadden laten roepen. Men citeerde zelfs een brief — die evenals de andere stukken, aan het ministerie van justitie bewaard werd — waarin Mme de Mauduisson, toen zij eindelijk het verraad van Viriot had ontmaskerd, van hem schreef: „Die schelm, die eerder de beul van mijn kinderen verdient genoemd te worden dan de ongelukkige die verplicht was de bevelen van het gerecht uit te voeren, zal hij ook de rol van dief spelen, of zal hij de 8000 francs teruggeven? . . .”

Telkens als een nieuw rekest weer de aandacht op Viriot vestigde, telkens als zijn dossier geraadpleegd werd, moest het eerst het oog vallen op deze eerroovende onthulling, die bij de achtereenvolgende ministers voorgoed den lust om hem in zijne eer te herstellen, benam. Eens, in 1818, werd door een ambtenaar, uit nauwgezetheid of misschien alleen uit nieuwsgierigheid om de origineele stukken te zien, het dossier van Viriot aan het ministerie van justitie opgevraagd. Hem werd geantwoord, „dat het, ondanks de meest nauwkeurige nasporingen, niet te vinden was”. Hij informeert aan het archief van de militaire justitie, en daar bekennt men „dat de stukken sinds een dozijn jaren zijn zoek geraakt of weggenomen en dat men ze niet terug heeft kunnen vinden, ondanks alle moeite die gedaan is . . .” En het verdachte rapport bleef geloof vinden, niettegenstaande de valsheid er dik oplag; want als Viriot zich schuldig had gemaakt aan plichtverzaking, waarom zou men hem dan niet voor het gerecht gedaagd hebben? Waarom — als men twijfel koesterde — hem te ontslaan in strijd met alle militaire reglementen, zonder voorafgaand advies van een raad van onderzoek of van tucht? En vooral, waarom hem niet bekend te hebben gemaakt met de schandelijke verdenking die op hem rustte?

Want nog altijd wist hij * niet, * waarvan hij beschuldigd werd. Vele jaren later, in October 1830 — telkens na elke revolutie, betuigde hij naïef zijn toewijding aan het nieuwe régime en verklaarde zich bij voorbaat een fanatiek aanhanger van elke regeering, onverschillig welke, die hem zijn epauletten en zijn degen zou teruggeven — in October 1830 schijnt er een licht op te gaan voor zijn geest. Zóo lang heeft hij over zijn ongeluk nagedacht, dat hij eindelijk de intrige begrijpt waarvan hij het slachtoffer is geweest. De reusachtige schim van zijn sinds tien jaar overleden tegenstander verschijnt hem voor het eerst, en zijn vrees is nog zóo groot, dat hij dien verschrikkelijken naam niet durft uitspreken: in het adres dat hij op 18 October 1830 „aan den Koning der Franschen” richt en dat een op-

1) Lenotre geeft dit lijvige stuk, waarvoor hier de ruimte ontbreekt, in zijn geheel weer.

somming van zijn tegenspoeden behelst, spreekt hij van een machtige *hand*, een hooggeplaatst *personage*, den *man ter plaatse* die hem tot wanhoop heeft gebracht, maar geen enkele maal drijft hij de vermetelheid zoover, den naam Fouché te noemen.

Zijn verhaal, aandoenlijk en zeer waardig, werd gevoegd bij zijn vorige brieven, in dat fatale dossier dat door het eerste rapport in den ban was gedaan. De arme man kon maar niet begrijpen, waarom hij hardnekkig door alle machten als onwaardig verstooten werd. In 1831, nog altijd vol vuur en illusiën, stelt hij voor „een vrijkorps te organiseren”, en hij „brandt van verlangen om aan het hoofd daarvan onze Belgische broeders te hulp te snellen.” In 1848 vraagt hij, „aan den avond van zijn leven gekomen en in zijn kwaliteit van republikein van 1790”, op halve soldij gesteld te worden, want sinds hij zijn rang had verloren, had hij noch pensioen, noch schadeloosstelling noch eenigen onderstand ontvangen. Hij woonde toen te Nanterre in een boerenhuis, en daar leefde hij in gedachten verzonden, gebukt onder het ondoorgroondelijk raadsel van zijn lot, het type van die oude soldaten zooals Charlet ze geteekend heeft, gezeten in hun armstoel, de politiemuts op één oor, gehuld in een oude kapotjas bij wijze van chambercloak, en onbeweeglijk peinzende over dingen die lang geleden zijn, met gebalde vuisten en met strakken blik onder hun stoppelige wenkbrauwen.

In 1851, bijna tachtig jaar oud, begroet hij met jeugdige geestdrift de terugkomst van den adelaar. Hij richt tot Napoleon III opnieuw een smeekschrijft, dat evenals de vorige, onbeantwoord blijft... Het was het laatste. Na zijn smeekbeden aan de Consuls, den Keizer, de Bourbons van 1814, den Napoleon der Honderd dagen, Lodewijk XVIII uit Gent teruggekeerd, Karel X, het Voorloopig Bewind, Louis-Philippe, de tweede Republiek en het tweede Keizerrijk, begreep Viriot dat geen menselijke macht er iets voor gevoelde om den steen te verbreken van het graf waarin hij, sedert zestig jaren, levend begraven was; hij zag in dat alleen de tijd hem revanche kon geven, en droefgeestig gaf hij den strijd op. Hij trok zich terug te Livry, in de bosschen, zijn vrouw altijd bij zich; zij deed haren voornaam Constance eer aan, want in de zeventenzestig jaren dat zij gehuwd waren, had zij hem nooit verlaten. En wanneer de wanhoop van zijn mislukt leven hem overviel, als hij des avonds voor zijn deur zat, met het hoofd in de handen, terwijl de snikken zijn oude schouders deden schokken, dan ging zij naast hem zitten op de bank, dicht tegen hem aan, en zonder op te houden met breien, sprak zij hem dan woorden van troost toe. Er zijn te Livry nog menschen die zich deze twee oudjes, wier geschiedenis men niet kende, nog herinneren; men noemde Viriot *kolonel*, ofschoon men zich verwonderde dat hij geen ridderorde droeg. Hij bracht zijn tijd door met tuinieren en het rangschikken van papieren die hij niet moede werd te lezen. Créteineau—Joly, de geschiedschrijver der Vendée, werd op zekeren dag bij hem gebracht en doorliep de kostbare liassen; het waren „de authentieke afschriften van al de stukken van het onrechtvaardige proces van Angers.” Créteineau—Joly bracht daar verscheiden dagen door; hij verkreeg de zekerheid van de onschuld der drie mannen die in 1801 geuillotineerd waren en stelde de afstammelingen van den heer De Canchy daarvan in kennis. Wat Viriot betreft, „hij is de eerlijkste en de loyaalste man die er leeft”, zeide hij.

Deze onbekende martelaar stierf te Livry op 10 Juni 1860.

F. C. J. S.

MET HET MOTORJACHT NAAR BEKOORLIJKE PLEKJES.

KENT u Zwartewaal?
Neen?
Hoe is 't mogelijk!
Weet u waar 't ligt?
Ook al niet!

Dan zal ik 't u vertellen.

Ik wist 't trouwens, vóór ik 't ontdekt had, ook niet! Met geen spoor en geen tram is het te bereiken. 't Ligt eenzaam verborgen voor de menschheid, even eenzaam als een oud man, die vrienden, kennissen en verwanten kwijt is en nu alleen teert op de herinnering aan vroeger tijden.

Dien indruk geeft Zwartewaal.

Weet u hoe ik er gekomen ben?

.....
't Witte, sierlijke jachtje „Spar 6” doorkliefde de golven, die, klotsend tegen zijn boeg opsprongen.

De frissche morgenwind blies door de wimpels en vlaggetjes, die lustig te stoeien schenen. Ze weerkaatsten in grillige vormen in het door de herfstzon als met goud besprankeld water.

En steeds sneller schoot het vooruit, midden door de felle zonneschittering, die de golven tooverden in een wonderlijke kleur.

Statig, als een zwaan, voer het voorbij de grootsche havenwerken langs de plumpe zeeschepen, waarvan de rook rustig opdarrelde in de nog wazige ochtend.

't Blank geschrobd dekje glansde, de railings, 't koperwerk aan 't stuurrad, 't kompas, geleek wel goud.

Behaaglijk, koesterend in het zonnetje, zit je in rieten leun-

stoelen op het achterdekje, trekt alles voorbij je, de mooie oevers van de Maas.

Even voorbij Vlaardingen varen we de Oude Maas in, met haar eigenaardige oevers en paseeren Nieuwersluis.

Weinigen zullen het genot van de watersport kennen, omdat niet ieder tijd en gelegenheid heeft om in ons mooi Nederland daarvan te kunnen profiteeren. En is er een land, dat zooveel aantrekkelijks en afwisselends op dit gebied geeft?

En juist zoo'n aardig, knus ingericht jachtje, waar 't je aan niets ontbreekt, is het eenige middel om in korten tijd een aardig reisje te maken.

De frissche, gezonde lucht adem je in met volle teugen, de zon kleurt het gelaat en handen met een eigenaardige tint.

Aan den linker-oever, nog gehuld in ochtendnevelen zien we een klein kerkje zich verrijzen boven een klompje huizen. 't Is alsof het beschermend uit te kijken staat naar alles wat nadert, over de breede watervlakte.

Een smalle kreek, eens een haven, geheel verزند, biedt toegang tot dit lieve dorpje, waarvan de poppenhuisjes als saâmgehurkt staan achter hun beschermer.

De oude verweerde huisjes leunen tegen elkaar, hier en daar maskeert een bloementooi de wankelende gevels. Alles schijnt in diepe rust. De groen-geverfde deurtjes staan ten deele open en wit gekalkte klompen, in een rij, er voor. Een enkel nieuwsgierig knaapje kleppert met z'n klompjes vroolijk naar ons toe.

Even zwijgend als die huizen en de kerk, schijnen ook de menschen. Er heerschte een plechtige, Zondagsche rust, die door niets verbroken wordt dan het zacht gebing-bang van het kerkje, wanneer het waarschuwt, dat het tijd is, om ter kerke te gaan.

De dorpstraat is karakteristiek. 't Wemelt er van schilderachtige plekjes, waar je niet genoeg naar kunt kijken.

Achteraan staat het kerkje met zijn grijs verleden. Toen we zoo in bewondering stonden te staren naar dit oude, grauwe kerkje, ging één van de groene deurtjes open, en kwam een oud man naar buiten die ons verhaalde, hoe het gekomen is, dat het kerkje zóó achteraan is komen te staan, terwijl hij met tusschenpoozen lange halen aan zijn pijpje deed.

.....
Terug aan boord, wachtte ons de lunch in de gezellige kajuit. In de met pluche bekleede sofa's, zink je weg, de miniatuurtafel biedt een vroolijken aanblik omdat alles beschenen wordt door de zon.

De buffetjes aan weerskanten zijn handig neergezet, zóó dat ze weinig plaats innemen en toch veel kunnen bergen wat tot servies en proviand behoort.

Een schuifdeur geeft toegang tot de keuken waar de kok druk bezig is met het gereed maken van de lunch. Want de buitenlucht wekt den eetlust op!

Onder een gezelligen kout geniet men de lunch. Het warme gezellige van zoo'n kleine luxe-kamer doet je behaaglijk aan; er ontbreekt niets.

Wanneer men langere reizen dan één dag wil maken is er slaapgelegenheid genoeg. Dan worden de sofa's verbreed en dienen dan tot bed. De bemanning heeft een aparte slaap- en eetgelegenheid in de vóórkajuit.

In één dag is heel wat te bereiken en wanneer de lange zomerdagen er zijn, dan kan men volop genieten.

's Avonds wanneer de schemer-kaarslampjes het kleine vertrek met een fantastisch licht vullen, de gordijntjes voor de ramen dichtgeschoven zijn, rookt men rustig een after-dinnertje of legt voor de gezelligheid een „steentje.”

Door even een knopje te verschuiven, is alles fel-electrisch verlicht door kleine booglampjes die in de zoldering zijn aangebracht.

Deze verlichting is ook in de keuken, machinekamer, W.C. en vóórkajuit.

Een reisje met zulk een motorjachtje is zeer aanbevelenswaardig, niet alleen des zomers, doch ook in den herfst, vooral voor jagers naar waterwild, waarvan de Oude Maas, met z'n talrijke krekken zoo rijk is.

Het is wel vreemd dat *alleen* buitenlanders het mooie van ons land gaan bewonderen en dat wij „waterrotten” zooals ze ons noemen, er koud voor blijven.

VICTOR VAN WAASDIJK.

CORRESPONDENTIE.

Vraag:

In het interessante stuk van E. Th. W. over Zonnebloemen kwam me een soort voor, de Hel. Uniflorus, die ik nog niet gekweekt had en hier ook niet bekend is. Kunt u mij mededeelen een adres waar zaden daarvan te bekomen zijn?

W. H. O. te Utrecht.

VERBETERING.

In het artikel De Moerbeiboom (Zie N°. 14, bladzijde 163) zijn twee storende zetfouten blijven staan. Er staat: Zij (Jacoba van Beieren) regeerde van 1407-1438, lees 1417-1433.

VAN SUMATRA'S WESTKUST. VROUWEN IN FEESTDOS.

VAN SUMATRA'S WESTKUST.

(Vervolg).

WIJ hebben thans, al is het in het kort, den lezer eenigszins wegwijz gemaakt met de toestanden in onze Padangsche Bovenlanden. Keeren wij nu tot de historie terug. Zooals ik reeds met een enkel woord mocht mededeelen, eindigde eindelijk in 1849 de worsteling, die de Bovenlanden geheel en al tot verval dreigde te brengen. Het bestuur ter Westkust werd toen al spoedig georganiseerd voor zoover het nog niet geschied was. De Padangsche Bovenlanden, Benedenlanden en Tapanoeli werden tot een gouvernement verheven, hoewel Tapanoeli en de Bovenlanden elk afzonderlijk een residentie vormen. De standplaats van den resident van de Bovenlanden werd Fort de Kock (de inlanders spreken van Boekit Tinggi), met een bijzonder levendige markt (pakan). Het grootste gedeelte van het land was door den Padri oorlog goed bekend geworden behalve het grensgebied van de Oostelijke Keten, want Djambi was toen nog niet in ons bezit, terwijl talrijke staatjes aan den Bovenloop van de Bating Hari en Kwantan nog geheel en al buiten onze invloedssfeer waren. Hierin trachtte de tweede Sumatra expeditie verandering te brengen, die van 1877—79 tal van ophelderingen heeft gegeven, hoewel het haar door politieke verwickelingen met Djanbi niet gegeven was de taak zooals zij die zich voorgesteld had, geheel en al te volbrengen. Het zou nog 30 jaren moeten duren, voordat wij mochten binnendringen in de onafhankelijke staatjes, die als blaffende hondjes ons steeds onaangenaam waren, zonder echter te kunnen bijten. Een bestuur van een van Heutz moest eerst afgewacht worden voordat alle witte vlekken van Midden-Sumatra voorgevoerd waren verdwenen en de Nederlandsche banier thans overal geëerbiedigd en geëerd van onze vestigingen wappert.

Wij willen thans de mijnstad van de Padangsche Bovenlanden die Sawah Loento heet, eens een bezoek brengen. Aangenaam is het in Sawah Loento niet; doordat het in een aan alle zijden door bergen ingesloten dal ligt, is het er gloeiend warm, hetgeen niet wegneemt, dat een bezoek aan het plaatsje wel de moeite waard is. Rijdt men uit Sawah Loento de lijn af, dan moet men eerst een 500 M. lange tunnel passeeren om dan weldra de kampong Soengy Lassie te bereiken in de nabijheid van Solok gelegen. Een der afb. toont ons een kampong interieur met een brug met dak op den voorgrond, deze soort overdekking van bruggen om die te beschermen tegen regens, vindt men veel in de Bovenlanden. Zoo tusschen Solok rijdende kan men in het Zuiden bij helderen dag den piek van Korintji (dien men ook langs de kust varende ziet) aanschouwen, waarachter Korintji tot voor 1903 een mysterieus land, dat nog niet door een Nederlander was bezocht; wel kon men mannen en jongens uit Korintji met vrachten koffie in draagmanden in Tapan en in Indrapoera zien aankomen. De expeditie van 1903 maakte al spoedig een einde aan de onbekendheid van het land, dat thans bij de residentie Djambi is ingelijfd.

De onderafdeeling Solok is niet erg gunstig bekend, het volk is er over het algemeen nogal lastig en lui van aard, het laatste ook door de gesteldheid van den bodem, omdat de dalen gemeenlijk te klein zijn om rijstbouw uit te oefenen; de bevolking moet op terreinen ver afgelegen van de kampongs gezamenlijk sawahs bebouwen, waartoe dan een geheel gezelschap mannen uittrekt, die eenige weken er op blijven om alles behoorlijk te bewerken.

De rijstbouw staat in de Padangsche Bovenlanden op een hoogen trap; hoewel nog niet zoo bedreven als de Javanen, weet de Bovenlander toch heel wat stukken woesten grond in vruchtbare sawahs om te zetten, daarbij geholpen door het terrein; want door het bergland hebben de beekjes en riviertjes veel strooming en van hun verval weet men dankbaar te profiteren, zoodat schepraders in beweging gebracht wordende door het snel stroomende water, hun volle schoepen in een daartoe aangebrachte leiding, die gemeenlijk uit een door midden gekapte en holgemaakte palmtak of uit bamboe bestaat, uitgieten, zoodat het water uit de riviertjes op de rijstlanden wordt gebracht, en omdat het in de bergen veel regent, heeft men nooit te vreezen, dat de sawahs, die zooveel water in den planttijd noodig hebben, droog zullen liggen, een omstandigheid, waarop men in de Padangsche Benedenlanden niet steeds kan rekenen. Het gevolg is dan ook, dat daar veel misgewas is en dientengevolge moet veel rijst ingevoerd worden. Behalve als schepraders voor de irrigatie, brengen zij de raderen van een rijstpelmolen in beweging. Het is werkelijk aardig om te zien hoe de inlander met primitieve hulpmiddelen zijn doel bereikt heeft: rechtstandig geplaatste stokken waaraan dwarshouten verbonden zijn in verbinding met het ronddraaiende scheprad (kintjië) gebracht, waardoor steeds de stokken als het ware opgetild en weder losgelaten worden. Plaatst men nu onder de stokken een blok met padi, dan wordt die op deze wijze ontbolsterd.

Is het water in de Bovenlanden dus van veel nut, aan de andere zijde heeft het ook veel kwaad gesticht, zoo rukte de Aneh door hevige regens gezwollen twee bruggen in de kloof tusschen Padang-Padjang en Kajoe Tanam weg, zoo hebben tal van aardstoringen hun oorzaak in het snelstroomende water, dat na zware regenbuien niet meer te beteugelen is en alles wat het in zijn vaart stuit medesleurt.

Als wij van Solok met den trein medegaan, dan bereiken wij al spoedig bij Singkarah, de standplaats van een controleur, het meer van Singkarah dat een lengte van 36 K.M. heeft en het grootste van de Bovenlanden is, want behalve dat meer, heeft men ten Zuiden van Solok nog twee meren en in het Noorden het meer van Manindjoe, dat meer dan 700 M. beneden het omliggende land gelegen is, zoodat de weg, die van Matoer naar de controleurswoning aan het meer loopt, over een korten afstand 700 M. moet dalen.

Als men zoo in de omgeving van de gezellige woning van den regeeringsambtenaar aan het Zuiden van het Singkarahmeer staat, dan is het gezicht, dat zich voor onze oogen ontrolt ongetwijfeld zeer grootsch, rechts en links rijzen op korten afstand van het meer bergen op, ver op den achtergrond in het Noorden de steeds werkende Merapi met zijn pluim. Maar leven ontbreekt in de natuur, geen stoombootjes of visschersvaartuigen, geen schilderachtige dorpen liggen aan zijn oevers, alles heeft een doodsch aanzien, niets verbreekt de stilte; de enkele dorpen die nog aan het meer liggen, zijn zoo verscholen in het groen, dat voor het oog alles gelijk is, vischvangst heeft slechts op korten afstand van den oever plaats, beducht als de Minangkabauer is voor de valwinden, die hier zoo plotseling kunnen opsteken en den visschers met den dood bedreigen. Aan den Oostelijken oever ligt toch nog een dorpje, dat om zijne vruchten in de Bovenlanden vermaard is, nl. Katjang, hier groeien tegen de berghellingen de bekende djerock Katjang (de djerock is te

VAN SUMATRA'S WESTKUST.

VROUWEN UIT BATIPOEAH, GEREED MET KOOPWAREN NAAR DE MARKT TE PADANG PANDJANG TE GAAN.

vergelijken met onze chinaasappel, maar heeft een groene schil), in den vruchtentijd kan men hier een mand van 100 stuks voor f 1 koopen, zoodat de treinen hier steeds ladingen vol van die lekkere vruchten kunnen medenemen.

Ten noorden van Katjang vinden wij al spoedig een historisch plekje en wel daar, waar de Ombilin uit het meer stroomt.

Het meer wordt door verschillende riviertjes van Noord en Zuid en West gevoed, maar heeft in den Ombilin een afwatering naar het Oosten naar de Chineesche zee toe. Hier was het waar Raffles zijn post vestigde als eerste aanduiding van bemoeienis met de burgeroorlogen in de Bovenlanden en hier hebben wij later Raffles in zijn vooruitstrevende politiek gevolgd, hoewel het bij de Bataviasche autoriteiten niet van harte was, want deze zagen vooruit, dat wij hierdoor ons in een poel van verwikkelingen stortten, waarvan we wel het begin kenden, maar niet het einde. Dezelfde Ombilin zou ons zooveel jaren later weder onschatbare diensten bewijzen door de kolenbeddingen, die aan zijne oevers liggen en die daardoor het land een spoorwegstelsel geschonken hebben.

Bij Batoe Tabal, aan den mondeover van het meer gelegen, begint het land weder van het meer af te stijgen en naderen wij den grooten kampong Batipoeah, die ons in de laatste jaren van den Padri-oorlog zooveel last bezorgd heeft.

In 1841 brak een opstand in Batipoeah uit; dat landschapje werd toenmaals door een regent geregeerd, die, hoewel goed bezoldigd als getrouw bondgenoot in den oorlog, toch die verheffing niet kreeg die hij wenschte en zich zoodoende aansloot bij een partij van ontevreden, die nederwerping van ons gezag beoogde. Michiels deed al het mogelijke om den opstand te dempen vooraleer hij een groote uitgebreidheid gekregen had, en hoewel de bataljons, die toenmaals in Padang Pandjang en Fort de Kock gelegen waren, zeer zwak waren, gelukte het hem, trouw ter zijde gestaan door een man als Steinmetz, die van kapitein bij den generalen staf om zijne groote verdiensten tot resident was opgeklommen, den opstand in acht dagen tijds te dempen, de regent moest de wijk nemen en werd vervallen verklaard, terwijl Batipoeah in tweeën gesplitst werd zooals het vroeger was geweest, elk van beide deelen onder eigen bestuur.

De kortstondige opstand heeft toch nog aanleiding gegeven tot een schitterend wapenfeit aan onze zijde. De Batipoehers hadden al dadelijk de bezetting van Goe-goeng Malintang (tegenwoordig Padang Pandjang) aangevallen, maar de bezetting weerde zich heldhaftig; toch moest men ten slotte wijken en trok men als toevluchtsoord het reduit in, alwaar fanatiek werd doorgestreden. Ten slotte was de luitenant Banzer met weinigen nog over; het oogenblik was niet ver meer, dat de vijand zou doordringen, er werd besloten op aandringen van allen om des nachts af te trekken. Drie zwaar gewonden bezwoeren ons weg te gaan, zij zouden den

vijand wel een hartelijke ontvangst bereiden, men liet zich ten slotte overhalen en 's nachts trok men weg; toen de vijand den volgenden dag het reduit zou binnendringen, werd de lont in het kruit gestoken door het dappere drietal en vriend en vijand vlogen de lucht in. Een monument staat thans nog ter plaatse tot eere der dapperen.

In de kampongs ziet men groote mooie huizen, teekenen van vroeger aanzien en macht; wie thans nog door de groote kampongs heenloopt, zal beseffen, dat dit staatje in den staat, wanneer het niet bijtijds geknot was, nog veel schadelijks had kunnen uitrichten.

De trein brengt ons zuchtende verder opwaarts door groene sawahvelden en langs schilderachtige kampongs tot Padang Pandjang. Hier zijn wij in het hartje van het vulkanenland. Hier zien wij voor ons den eeuwig rookenden Merapi en den eeuwig (?) zijgenden Singgalang, die vooruitspringt achter zijn tweelingbroeder den Tandikat (200 M. langer.) Deze begrenst de kloof van de Aneh-rivier. Ook deze vulkaan is meestal niet werkend, alleen in 1892 en 1906 heeft hij van zich doen hooren, door een plotselinge uitbarsting. Zoo'n beklimning van den vulkaan is wel aardig. Zoo ging schrijver dezes in 1902 d. w. dus eenige jaren voor de tweede uitbarsting, den berg op. Het bovenste gedeelte van den vulkaan is door de uitbarsting in 1892 nagenoeg ontwoond, maar toen ik 10 jaar later boven kwam, zag ik dat zich hier en daar weder bescheiden een boompje vertoonde en struikgewas begon op te schieten; dat is thans weder weggevaagd. (Wordt vervolgd).

VAN SUMATRA'S WESTKUST. KAMPONG INTERIEUR (SOENGY LASSIE).

Foto J. Magiels. PRACHTIGE JONGE APPELBOOMGAARD MET BESSENSTRUIKEN ALS ONDERBEPLANTING. POPULIER ALS WINDKEERING.

FRUITTEELT.

DE HOOGSTAM KROONBOOM. — DE BOOMGAARD.

WIE kent niet de wonderlijke bloemenpracht onzer vruchtboomen in het voorjaar, in de April- en de Bloemaand? Eerst geven de kersen ons te genieten van een ongekenden bloemenovervloed, iedere boom als een reusachtig éékleurig bouquet, waarna peer en appel hun schatten gaan ontplooien als reeds vele andere boomen hun bladen ontwikkeld hebben. Mooi doet de bloeiende appel tusschen de reeds op vrucht gezette kers, die door het loof den vollen witten en rozen appelbloesem nog beter doet uitkomen.

Niet alleen de Betuwe, die vanaf de hooge rivierdijken en vanaf den Veluwezoom te bewonderen is, geeft den bezoeker in dit opzicht te genieten; we hebben in Nederland meer. Tracht één of meer dagen in dien tijd door te brengen in Zeeland, in de omgeving van Goes en ge zult uw bezoek aan de prachtige dorpen Kloetinge en Wemeldinge en aan Kapelle en Biezelinge niet beklagen, evenmin als een uitstapje naar Walcheren, waar de fruitteelt ook steeds toenemende is. En in de derde plaats zal Zuid-Limburg de liefhebbers van het buitenleven niet alleen voor zomervacantieverblijf aanstaan, maar ook in dezen bloeitijd der kersen, peren en appelen, vooral door het heuvelachtige terrein prachtvolle uitstapjes verschaffen.

Maar laat ons enkele boomgaarden eens binnengaan en deze uit een meer cultuurtechnisch oogpunt bezien. Door de weinige bladen, die de vruchtboomen nog hebben, zijn deze door den bloesem heen gemakkelijk in hun takgestel na te gaan en ook de geheele boomgaard is nog te overzien. Twee typen van aanplantingen vallen direct op n.l. die, waarbij onder de boomen gewoon grasland aangetroffen wordt zonder meer en die, waarbij men de zoogenaamde ondercultures drijft, waar dus open land is, zwarte grond, geen gras. Deze ondercultures zien we ook nog wisselen, soms, en dat vooral bij jonge boomgaarden, heeft de boer het land geploegd om het met aardappelen, bieten of andere landbouwgewassen te betelen, soms staan kleine vruchtboompjes als struikvormen, zwarte of roode bessen op rijen geplant.

Geen eerste cultuurmethode weinig arbeid, de tweede wijze van aanleg vordert veel werk om den grond schoon te houden van onkruid. Daartegenover staan echter ook groote voordeelen:

zowel de landbouwartikelen als de bessenstruiken leveren veel en veel meer op dan het grasland, dat in de eerste plaats niet van de beste grassoorten over de geheele oppervlakte draagt en in de tweede plaats ook nadeel kan berokkenen, doordat de graszode zoo'n goede schuilplaats biedt voor alle mogelijke ondercultures van bessen en bijvoorbeeld aardbeien hiertusschen te drijven, hetzij sommige landbouwers dezen grond als weiland voor hun vee willen behouden of dat de onderteelten te veel werk met zich brengen, waarvoor hun niet voldoende arbeidskrachten ten dienste staan, hetgeen in den pluktijd zeer groote bezwaren opleveren zou en groote verliezen.

De beste wijze van boomgaaraanleg is die, waarbij men de boomen in het bouwland poot, na eerst flink diep geploegd te hebben om zodoende den ondergrond ook los te krijgen en geschikt te maken voor den wortelgroei. Mocht men een stuk land treffen, dat een moeilijk doorlatende kleilaag, bijv. taaie harde blauwe klei, in den ondergrond heeft, dan is het aan te raden een dergelijken akker niet tot boomgaard aan te leggen, aangezien de boomen op later leeftijd hiervan veel hinder zullen krijgen: zoo is n.l. de doorlaatbaarheid voor water zeer gering en zullen de boomen in den winter bij veel regen te nat en te koud met de wortels staan omdat het water moeilijk kan doorzakken, en des zomers ondervinden de boomen weer een ander groot nadeel n.l. bij langdurige droogte te weinig aanvoer van opstijgend grondwater ten behoeve van de wortels.

Een voorname factor is en blijft een ondergrond, die voldoende los is van nature, of door bewerking los gemaakt wordt. Hierdoor verzekeren we de boomen een regelmatige vochtigheid, wat weer een regelmatigen groei ten gevolge heeft. Om dezelfde redenen zal men dan ook wijs handelen op zandgronden waar dit te duur wordt, beter nog een anderen akker uit te kiezen. Steeds zullen de niet te zware kleigronden en op het zand de leemhoudende gronden de beste uitkomsten geven. Na de beslaard omtegrd de keuze van het stuk grond, dat als boomgaard aangelegd zal worden, is van belang de keuze der boomen. Afgezien nog van de noodzakelijkheid goede soorten (variëteiten) te planten, is het noodig goed plantmateriaal te nemen, boomen dus, die

als eerste klasse waar in den handel gebracht worden. Al wordt de aanleg hierdoor iets duurder vergeleken bij den aanleg met minderwaardige boomen, dit wordt later weer ruimschoots vergoed. Als we alleen maar bedenken, dat zoo'n boomgaardboom een 80 tot 100 jaar en nog langer moet blijven staan, dan zal de noodzakelijkheid hiermee aangetoond zijn om prima waar te nemen. Onder goede boomen moeten dan verstaan worden exemplaren met gave flinke wortels, een gladden, rechten stam zonder kankerplekken of andere onheilen en met een kroontje, dat zijn takken regelmatig verdeeld heeft. Is zoo'n kroontje uit een drietal takken opgebouwd, die zich ieder weer in tweeën splitsen, dan krijgen we een idealen vorm als de takken dan ongeveer op gelijke hoogte (n.l. de eene tak niet ver boven de andere) ontspringen en over den omtrek mooi verdeeld zijn. Met een enkelen hoofdtak meer of minder zijn evenwel ook nog prachtige boomen te vormen.

De hoogstam kroonboomen hebben in den regel hun kroontje op een hoogte van 1.80 M. tot 2 Meter, een enkelen keer nog wel eens wat hooger, in Zeeland meestal lager. Staan de boomen in weiland dan kan het vee niet bij de takken en bladen, wat bij halfstamkroonboomen wel het geval is; als op ouderen leeftijd de takken zich echter sterk spreiden en wat hangen, zien we vaak, dat het vee deze onderste takken stuk trekt en afvreet; het beste is in zoo'n geval zulke takken netjes af te snoeien op takken, die meer een schuine of verticale richting hebben of ze goed te stutten.

Een grove fout bij den aanleg kan men nog steeds waarnemen als men de afstanden nagaat waarop de boomen gepoot worden.

Zoo komt het nog vaak voor, dat hoogstam kroonboomen appels gepoot worden op een onderlingen afstand van weinig meer dan zes, zegge zes meter, terwijl in zoo'n geval tien meter beslist noodzakelijk is of zelfs een afstand van 12 meter nog noodig is om gevrijwaard te zijn, dat de boomen, zonder veel op snoeien, elkaar op lateren leeftijd hinderen.

En nu lijkt zoo'n afstand van 12 meter voor die kleine jonge boompjes met kleine kroon wel veel en veel te groot, maar toch moet men zich de boomen voorstellen op veertig- of vijftigjarigen leeftijd.

Na een forschen groei in de jeugd is een kroon van 10 M. middellijn vooral bij sterke groeiers als Goudreinetten vrij spoedig gevormd en zoo zien we dan ook, dat op de kleigronden de appel hoogstam kroonboomen geplant worden op een afstand van 10 tot zelfs 15 meter, op zandgrond 9 tot 12 meter, naar gelang van den groei der soorten. Door deze planting zullen de boomen steeds vrij staan, langs alle kanten licht en lucht krijgen waardoor gezond hout ontstaat, terwijl het plukken der vruchten met de ladders steeds zonder veel moeite kan geschieden. De onderlinge afstand bij peren kan eenige meters geringer zijn, omdat deze boomen meer een pyramidalen groei vertoonen terwijl de appelboom bijna altijd een breedere vorm vertoont, den zoogenaamden komvorm.

Ook voor de tusschen-teelten, de gewassen dus, die onder de kroonboomen geteeld worden, is een dergelijke ruime planting aan te bevelen. Daar waar na een 8- tot 10-jarigen onderbouw van landbouwgewassen de ondergrond in klaver en weiland gelegd wordt, zal een eenigszins ruime aanleg ook zelfs voor het grasland van belang zijn.

Nu we toch over de planting en afstanden der boomen onderlingspreken, moeten we hier nog wijzen op een paar variaties van den gewonen boomgaardenaanleg. De allereenvoudigste wijze, waarbij slechts appels aangepoot worden, ziet men nogal eens in zooverre gewijzigd, dat om den anderen boom op de rij een peer geplant wordt. We vereenigen zoodoende dus twee typen van groeiers en kunnen daardoor met wat geringeren afstand volstaan.

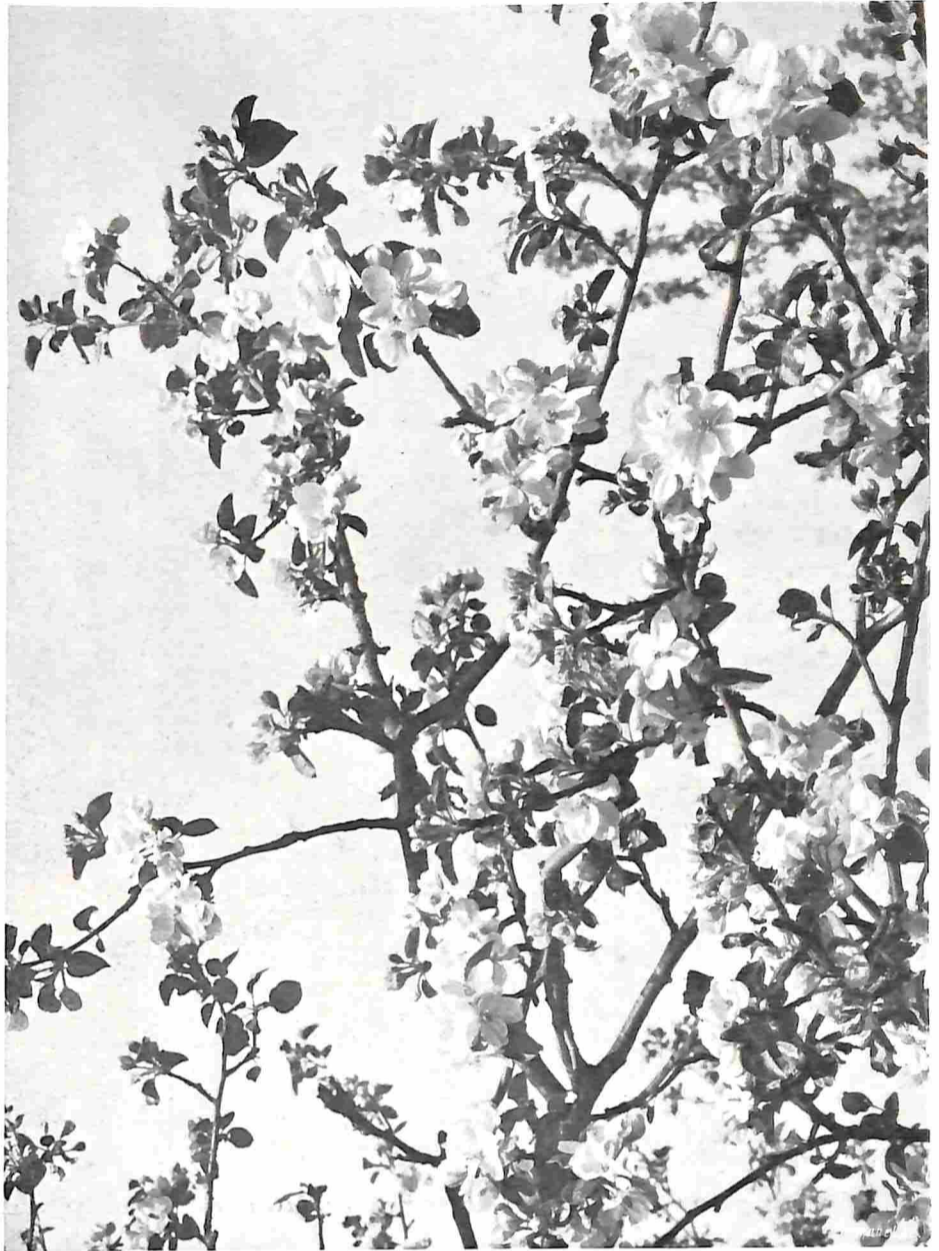

Foto Aug. F. W. Voigt.

APPELBLOESEM: BIJNA IEDERE KNOP GEEFT BLOEMEN.

Een combinatie, die we verbazend veel aantreffen, is een gemengde beplanting van appel, peer en kers, waarbij dan de appels en peren op flinke afstanden op de rijen geplaatst worden met telkens 1 kersenboom er tusschen en verder nog tusschen deze rijen één of zelfs wel twee rijen boomen alleen bestaande uit kers.

Foto J. Magiels.

BOOMGAARD MET WEILAND ER ONDER.

Foto J. Magielsse. BOOMGAARD IN VOLLEN BLOEI MET BESSEN ALS ONDERTEELT.

Op deze wijze bestaat de boomgaard voor het overgrote deel uit kersenboomen, waarbij dan de bedoeling voorzit spoediger opbrengsten te krijgen. De kers draagt n.l. spoedig, terwijl de appel en peer vele jaren vragen vóór ze vruchtbaar worden; begrijpelijk is dus de gemengde beplanting, vooral omdat de levensduur van de kers veel korter is dan van appel en peer. Want men gaat van dit plan uit, om de kersen te vellen wanneer de appel en peer zóó groot geworden zijn, dat ze de geheele ruimte noodig hebben; appel en peer waren n.l. de hoofdgewassen. Nu is echter een veelvuldig voorkomend verschijnsel, dat dit op tijd hakken van de kersen, natuurlijk geleidelijk naar gelang van de behoefte aan ruimte en licht voor de appels, te lang achterwege blijft. Waar de kersen dan dikwijls nog een goede opbrengst geven, is het ook alleszins begrijpelijk, dat het den eigenaar aan het hart gaat zulke boomen achtereenvolgens te vellen; maar al te dikwijls worden voor de kersen de andere boomen op den achtergrond gesteld, hoogstens worden de meest hinderlijke takken van de kersen wat opgesnoeid of verwijderd. En zoo gebeurt het dan, dat na de beste periode der kersenboomen, wanneer deze gaan aftakelen en ten slotte moeten vallen, er een treurige appelboomgaard overblijft. Een enkele boom mag zich nog flink gehouden hebben in den strijd tegen de kersenboomen, het grootste gedeelte ziet er rampzalig uit, men heeft een zeer onregelmatig gewas en het laat zich aanzien, dat een volle opbrengst wel nooit verkregen zal worden. In dezen strijd ziet men de peren zich nog het best houden, wat wel toegeschreven moet worden aan den pyramidalen groei, waardoor deze boomen nog boven de kersen kunnen komen en het licht zoeken. De laatste jaren heeft men deze bezwaren ook goed overwogen en ziet men veel boomgaarden zonder kersen aangeplant. Bij een voldoende ruime planting en goede zorgen voor den appel en peer is en blijft echter de kers een aanbevelenswaardige tusschenbeplanting, wanneer ze althans niet te veel last van ziekten heeft, zooals thans in sommige streken het geval is. !

Bij bessenteelt als ondervrucht ziet men deze in den regel op een afstand van 1.75 M. tot 2 M. geplant; struikvormen appel of peer vragen een afstand van ongeveer 4 M. Komt deze afstand niet goed uit met de tusschenruimten tusschen de hoogstam kroonboomen, dan brengt men deze maat wel terug tot $3\frac{1}{2}$ M. en zelfs nog wel iets minder. In vele gevallen moet men echter deze afstanden niet kleiner nemen.

De afbeeldingen geven de onderbeplanting met bessen duidelijk weer, waaruit men tevens zien kan, dat de

bessenstruikjes tot kort onder de kroonboomen geplant zijn. Voor vele gewassen zou deze standplaats te donker zijn, vooral bij forschen groei der bovenboomen, voor bessen is echter zulk een plaats nog goed te gebruiken en we zien dan ook, dat ze hier nog goede opbrengsten kunnen geven, ofschoon een eenigszins vrijere stand wel gunstiger op de opbrengstcijfers werkt. Toch kan men aannemen dat de roode bes wel in een lichte beschaduwing gaarne groeit.

Wanneer moet men de boomen pooten? Ziedaar een vraag waarover men nog niet altijd eenstemmig oordeelt: toch zal het wel op de meeste gronden voordeelig zijn vroeg in het najaar reeds met dit werk te beginnen en wel om de volgende redenen. In dezen tijd is de grond nog eenigszins warm, wat het gevolg heeft, dat de pas geplante boom nog wat aanwortelt, indien hij wat beschut of aangebonden staat. Dit zijn wel geen groote wortels, maar toch geven ze in het daarop volgende voorjaar de hoofdwortels gelegenheid vroeg

vocht uit den grond tot zich te nemen, waardoor een krachtiger uitbotten kan bevorderd worden en een vluggere aanslag der wortels.

In de tweede plaats heeft men bij zoo'n vroegtijdige aanplanting ook steeds zijn planten vroeg besteld of zelf uitgezocht, waardoor beter waar verkregen wordt, die slechts korten tijd met de wortels aan de lucht behoeft te worden blootgesteld.

Een voornamelijk factor is de beschutting van de boomgaarden. Op zeer verschillende wijzen wordt hierin voorzien; in enkele streken, als bijvoorbeeld de Betuwe, ziet men veel pruimen (kroos) als randbeplanting en tevens windbeschutting gebruiken, op andere plaatsen als in het Westland worden elzen of wel, langs de vaarten, de stoofperen als windkeering benut, nog weer anderen bezigen den populier, den olm en den wilg. Van deze laatsten is de olm al zeer ongeschikt door den geweldigen groei, die tot ver over den boomgaard reikt en zijn wortels eveneens te ver uitzendt. De els is in dit opzicht veel geschikter, ook de Italiaansche populier, die, zooals de afbeelding ook weergeeft, meer een platte windbeschutting vormt zonder een kalen stam als bij den olm. Wel vormt de populier veel dood hout, maar hij is toch, vooral samen met den els een mooie windbeschutting.

Aan het slot van dit artikel, dat slechts enkele grepen be-

Foto Jos. Raemaekers.

IN DE OVER-BETUWE, ALS 'T MAAR GEEN LENTE WORDEN WIL

handeld heeft uit de cultuur der boomgaarden, dienen nog eenige der voornaamste appel- en perensoorten genoemd, die in den boomgaard een plaats kunnen innemen. Onder de appelen nemen een voorname plaats in: Goud-Reinette, Brabantsche Bellefleur, Sterreinetten, Gravensteiner, Court pendu, Princesse-Noble en vele andere; van de peren treft men onder meer vaak aan: Beurré de Mérode, Maagdepeer, Dirkjespeer, Pondspeer Winterjan, Foppenpeer, enz.

OP NAAR HET KERSENLAND.

Nu het jonge leven overal ontkiemt en een zijige regen plots het glanzende groen uit de nog naakte twijgen weet te tooveren, nu wij elken dag genieten van het heerlijke en immer nieuwe natuurontwaken, dat ons bezighoudt — ofschoon het zich jaren en eeuwen herhaalt — nu wek ik allen op met een luide: „Gaat naar het Kersenland!” Verlaat uw steden en woonplaatsen, getroost u een kwartier of langer wachters voor ponton of gierbrug, en toert de Over-Betuwe door, 't land van bloesempracht en bongerdrijfdom. Want in den tijd, waarin het aangezicht van moeder aarde zich verjongt, en overal het teere plantenleven wondere verhalen doet van de levenwekkende zonnestraaltjes, . . . is 't nergens schooner, en kan men nergens meer van de nieuwe schepping genieten, dan in 't poëtische land van Cremer, dat helaas te veel nog alleen bekend is uit aardrijkskunde of geschiedenisboekjes.

Want 't is een beslist feit, dat een miniem klein percentage kerseneters de bloesems gezien hebben, die in het zoete voorjaar de knoestige boomen wisten te tooien met ijle feestgewaden. Weinig lezers van „Buiten” zelfs, zullen zich bewogen hebben tusschen de uitgestrekte boomgaarden — hier bongerds geheeten — en toch halen deze 't in zacht-teere kleurnuancen en zoeten honiggeur verre van de stijve rechte bedden en rabatten hyacinten! — Alle couranten annouceren: „De bollen beginnen te kleuren”. Redacteuren en verslaggevers gaan er op uit als de crocusjes bloeien en hyacinten, tulpen en narcissen zich krachtig ontwikkelen. Zij geven wandelingen aan, informeren naar trams en café's, schrijven enthousiaste artikelen over het schoone, dat weer te gebeuren staat, — de jaarlijksche bloemenrijkdom der groote terreinen achter Holland's blonde duinenrijen. — Daarna trekken ondernemende personen er met de fiets op uit om eens poolshoogte te nemen, en een volgenden Zondag volgt het gezin, de club, het gezelschap.

Bij honderdtallen trekt men op naar Haarlem, Hillegom, Lisse, . . . van Alkmaar tot voorbij Leiden is de streek dan in bonten feesttooi en bollendag is een provinciale fuifdag, waarop de menschen genieten van brutaal contrasteerende kleuren en dikwijls bouquetten en guirlandes meetorsen van een erbarmelijke mooiheid.

Maar wie heeft er ooit over „Kersendag” hooren spreken? Waar tref ik berichten aan over kersenbloei? Waar ontmoet ik in 't kersenland mijn fietsers, mijn verheugende menschen? — Nu wandel ik reeds jaren lang in de Betuwe en telken jaar opnieuw, word ik teleurgesteld bij het zien van de weinige bezoekers, die gekomen zijn om te genieten van roomblanke bloesempracht. Lang heb ik me afgevraagd, hoe het toch zou komen dat zoo heel weinigen in 't laatst van April of begin Mei hun schreden richten naar het vlakke land met zijn schilderachtige wielen en plassen, zijn abeelanen en overtalrijke dorpjes en ge-

Foto Jos. Raemaekers.

ZONNESCHIJN EN WATER. ONDERGELCOPEN UTERWAARDEN.

Foto Jos. Raemaekers.

IN EEN LAND VOL STILLE POËZIE.

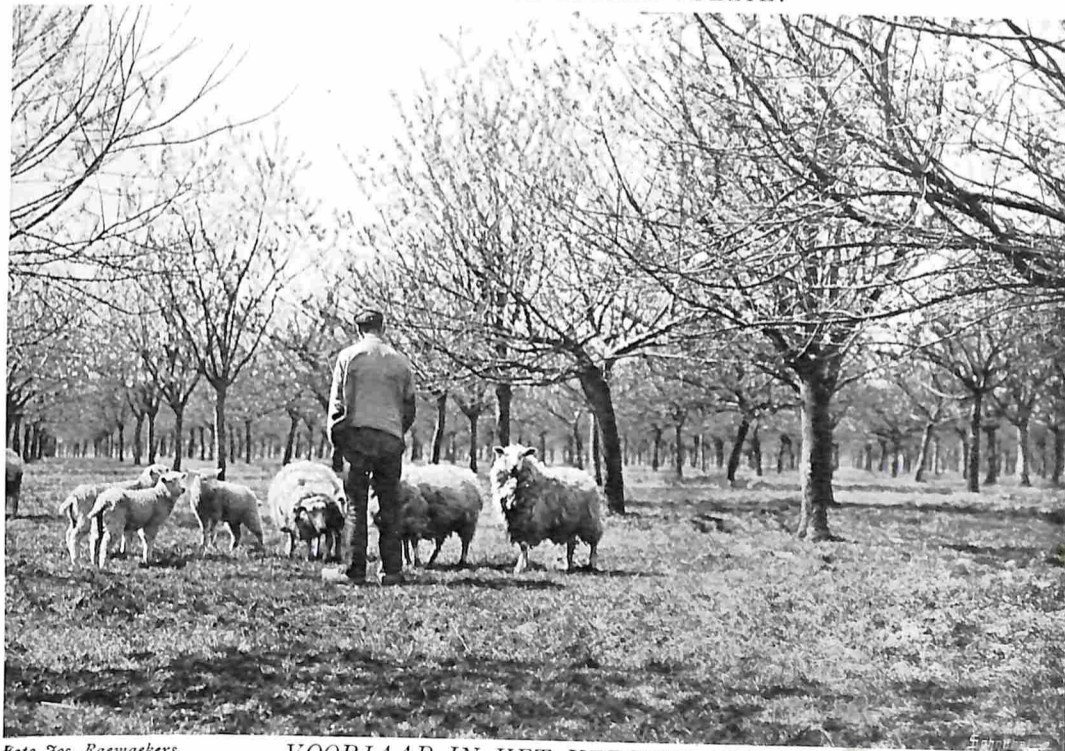

Foto Jos. Raemaekers.

VOORJAAR IN HET KERSENLAND.

Foto Jos. Raemaekers.

MIEKE EN GEURT.

huchtjes, — tot ik begreep, dat „men” de Betuwe niet kende, en er niet aan dacht het Lingeland in te gaan in het blijde voorjaar, als langs de slooten en in de tuinen der deftige boerenplaatsen de teedere uitspruitselen de naakte takken toeien en de natuur zelf in al haar heerlijke uitingen u opwekt tot genieten en bewonderen. — En dat de lente duizenden uit de steden minstens één dag lokt, blijkt uit de overtalrijke natuurbewonderaars op „Bollendag” verzameld in de omstreken der stad van Frans Hals.

Dat men in de Betuwe geen fietsclubs of wandelaars aantreft, komt door de groote onbekendheid met de landelijke schoonheid van de streek, — 't ligt misschien ook wel aan de wegen en landpaden die nu niet overal even gemakkelijk begaanbaar zijn, maar voor een niet onbelangrijk deel is 't geringe bezoek ook aan de kranten te wijten.

In Duitschland is dat heel anders. Zelfs ontrouwe krantenlezers ontsnappen niet aan het : „Auf zur Baumblüte nach Werder”. Borden en groote biljetten worden verspreid door de tram- en spoorwegmaatschappijen; overal staat het veelzeggende: „Auf zur Baumblüte nach Werder”. Extra-treinen — om het kwartier rijdend — voeren duizenden menschen naar het Deutsche kersland.

Waarom zou zoo iets ook in ons land niet gaan? Vooral nu

Foto Jos. Raemaekers.

LENTEWEELEDE AAN DEN LINGEPLAS.

er een tram is, die u voor weinig geld een prachtige rondreis laat maken door het nog voor enkele jaren geheel geïsoleerde land van kersenbloesempracht! Hoor, wat ik uit Werder vernam:

Op zulke Baumblüttagen zijn alle treinen overvuld, vervoeren de stoombootmaatschappijen nog duizenden menschen en zijn de wegen die van Berlijn naar Werder voeren, bezaaid met fietsers, auto's, en Jan Pleziers, hier kremser geheeten.

De Betuwe is ons land van bloesemheerlijkheid en wie mocht meenen, dat het een eentonig polderland is. — vlak en plat — doorsneden van rechte slooten, omzoomd door wanstaltige knotwilgenrijen — hij bekijkt de afbeeldingen eens welke deze opwekking sieren, maar liever nog, hij ga zelf kijken en neme de camera mee. Spoedig zal hij op fiets-, wandel- of tramtocht zien, dat de Over-Betuwe in den bloesemtijd een dorado is voor fotografen en dat de typische Betuwsche boerderijen, de aardige hutjes met roode pannendakjes, de knusse dorpjes, en bouwvallige schuurtjes, de kreekken met het week-groene opkomende riet en vooral de droomerige nog niet door een weelderige oeveren waterflora bedekte plassen, een schat van motieven opleveren, zoodat ge 't spoedig zult betreuen het fotografeeren te moeten beperken door het aantal platen.

Dat is daar in de Betuwe een huister en weelde, welke men er niet gezocht zou hebben.

Over de bloemenweilanden komen den wandelaar golven van verrukkelijken honiggeur tegen en wanneer men langs zoo'n bongerd gaat van zacht-rose appelbloesem-bouquetten, dan ziet men hoe vroolijk rondzoemende bijtjes en bontkleurige vlinders er drukke visites afleggen. De zacht gespreide kersenbloesem over de duizenden boomen, brengt een voor het landelijk schoon ontvankelijk mensch in een andere betere en gelukkige stemming, waarin wij begrijpen de woorden van den vlaamschen dichter Pol de Mont:

'k Weet niets zoo schoon bij Lent' en Zomerdagen
Dan 't bloeien na te gaan der kerselaren.

Gaat er heen op een zwoelen Lentedag als dunne wolkjes aan een week-blauwen voorjaarshemel zweven; bewondering u bevangt, als ge staat bij den ouden knoestigen appelboom, welke beschermend zijn koepelgewelf van melkweit en roserood uitspreidt over een boerenhuiske — genietend staart ge op den rijk bebloesenden perelaar, wiens melkwhite bruidstooi zoo sierlijk afsteekt tegen het jonge groen, verrast zult ge zijn bij het aanschouwen van de kleurenpracht der perziken en vroege frozen.

Ondanks 't te betreuen feit, dat de fotograaf slechts over wit en zwart kan beschikken, heeft hij toch de rust van het land weten te leggen in de kieken. Van de afbeeldingen gaat er een stemming uit, welke u doet verlangen naar dat eenvoudige land vol stille poëzie.

Dat is de Betuwe, die in haar nu nog eenzame verrukkelijkheid ons veel beloften voor de toekomst geeft. Hier in deze opwekking heb ik alleen het aesthetische op den voorgrond gebracht; 't is er nu nog zoo landelijk en men vindt er nu nog zulke aardige doolpaadjes. Maar straks — in de naaste toekomst zal dat eenzame land veranderen in een bedrijvige tuinbouwstreek! Dan zullen de uitgestrekte weilanden vol pinksterbloemen en grazend vee steeds kleiner in omvang en aantal worden, zullen overal groote broeihuizen verschijnen voor komkommer en druiven-cultuur, zullen de boom- en vruchtkwekerijen bij tien-, honderdtallen verrijzen; zal de intieme schoonheid langs de bloemrijke boorden van het kleine rivierke verloren gaan, maar door die

verandering zal een vruchtbare streek tot verhoogden bloei geraken, en zal Nederland een tweede Westland aan te wijzen hebben in het oude Bata-viereneiland tusschen de zustersteden Nijmegen en Arnhem, de beide oostelijke metropolen en aangewezen marktplaatsen voor dit productieve tusschenland, dat uit zijn bijna lethargischen slaap opgewekt door het prachtige net der Betuwsche stoomtram verbonden is aan het groote verkeer, doch dat in zijn interessante ontwikkeling zeer geschaad wordt door het nog altijd ontbreken van de zoo vurig gewenschte en hoogst noodzakelijke vaste Waal- en Rijnbruggen.

Maar zoo zou ik ongemerkt me gaan bewegen in de economie en mijn doel was slechts u allen op te wekken tot een bezoek aan de Over-Betuwe in den mooisten tijd van het jaar. „Ignoti nulla cupido” zeiden de ouden reeds, en deze spreuk overgezet in „onbekend maakt onbemind” zal voorzeker ook op de Over-Betuwe van toepassing zijn.

Wanneer dus kranten, tram- en spoorwegmaatschappijen zwijgen, laat dan dit prachtig geïllustreerde tijdschrift in woord en beeld zijn talrijke lezers op wekken met een: Op naar het kersland!

D. J. VAN DE VEN.

Foto C. Steenberg.

DE BLOEMENTOONSTELLING TE BOSKOOP. ALGEMEEN OVERZICHT VAN HET BIJGEBOUW.

DE GROOTE BLOEMENTOONSTELLING TE BOSKOOP

(Slot).

LANGS den tweeden lengtewand trof een groote groep heesters vooral door haar bijzonder mooie opstelling. De voorgrond bestond uit gloeiend gele *Azalea's*, die langzamerhand in witte verscheidenheden overgingen, waarboven de blauwe *Wistaria's* haar lange bloemtrossen lieten afhangen. Mooie Palmen gaven hier en daar de zoo gewenschte afwisseling. Langzaam ging het geel der *Azalea's* door het geel en bruin van de *Genista Andreana prostrata* over in het zachtrose der *Azalea rustica Aida* en der *Cerasus Chinensis Itisakusa*. Hieraan sloten zich rijk bloeiende *Deutzia's*, die een schat van witte bloemen toonden en waarnaast de lieve *Cerasus Chinensis rosea plena* met haar roode, roosjesvormige bloemen den overgang vormden tot een gemengde groep *Rhododendrons*. De rijk bloeiende *Genista alba praecox*, wier twijgen dicht met de aardige, witte vlinderbloempjes bezet waren, maakten een alleraardigst effect.

Aan deze mooie inzendingen sloten zich weder een paar andere, samengesteld uit de meest verschillende bloemheesters, waaronder bijzonder mooie Seringen, Meidoorns, Pirus en Blauwregens, waarop volgde een aardige groep van het lieve polyantha roosje *Boskoop'sch Baby* met honderden zachtrose bloempjes.

Voor het orkest, dat aan de laatste groep grensde, stond een zeer mooie verzameling langstelige Rozen. Wat waren ze mooi die *Caroline Testout*, *Farbenkönigin*, *General Mac Arthur* en *Lyonrose*, menig dame zal er voor hebben staan watertanden en den kweeker bewonderd hebben, die onder zoo ongunstige omstandigheden zulke mooie Rozen weet te kweeken.

Voorbij den doorgang naar de kleine zaal stond nog een groep bloemheesters, die wat bont en onrustig was, wat zeker grootendeels aan de minder juiste opstelling was te wijten. Dit neemt echter niet weg, dat er werkelijk mooie planten in stonden, waaronder wij in het bijzonder noemen de *Magnolia stellata* met haar schitterend witte, stervormige bloemen, *Magnolia Soulangeana* met groote, zachtrose bloemen, de zeer mooie *Crataegus Oxyacantha Pauls Scarlet* met vurigroode bloemen, de heldergele *Forsythia suspensa* en de eigenaardige lichtpaarsblauwe *Cytisus purpureus*.

Aanvankelijk had men gedacht, dat er in de groote hal ruimte genoeg zou geweest zijn om al de inzendingen te plaatsen, doch toen het bleek, dat dit niet het geval was, werd besloten er een gebouw naast te zetten. Dit leverde echter nogal moeilijkheden op, daar een sloot het naastliggende terrein scheidde. Doch ook deze werden overwonnen, de sloot werd overbrugd en in de daardoor ontstane gang een rotsgebouw, waartussen door de bezoekers, zonder te bemerken dat zij het water overschrijden, de naastliggende zaal bereiken.

Het groote en kleine tentoonstellingsgebouw zijn tezamen een werkelijk mooi stuk bouwwerk, wanneer men nagaat, dat een goede lichtverdeling hoofdzaak was en de slappe grond een zeer licht opgetrokken gebouw vereischte. Op uitnemende wijze heeft de firma van Nes en Tol te Boskoop zich van haar taak gekweten en nu zij dit geheel belangeloos deed,

en verdient zij zeker den dank van ieder, die het wel met deze tentoonstelling meent.

De rots, die de beide gebouwen verbindt, levert een inderdaad aardig gezicht op, toch had die onzes inziens schilderachtiger kunnen zijn. Men heeft er een zoo groot mogelijk aantal verschillende planten, vooral Coniferen op gezet en er daardoor een hoogst belangrijke verzameling op bijeengebracht, doch daarbij uit het oog verloren, dat men iets zeer onnatuurlijks tot stand bracht. Veel liever hadden wij wat meer gewone, echte rotsplanten in groote hoeveelheden er op gezien, de aanblik van het geheel zou er zeker ruimschoots door gewonnen hebben. Aardig was vooral op deze rots de *Hedera conglomerata* met kleine, bijna niet meer op Klimop gelijkende blaadjes, de *Pernettia micronata* met koraalroode besjes als overdekt, *Cotoneaster horizontalis* met honderden kleine, witte bloempjes en verschillende *Daphne* met witte, of zachtroode bloempjes.

Wij betreden thans de achterzaal en bemerken daar tegen den voorwand twee reusachtige groepen van bloeiende en niet bloeiende planten, die zeker wel het fraaiste boden, wat op het gebied van plantenschikken tot heden in ons land getoond werd. Moeilijk kunnen wij ons voorstellen, dat deze groepen nog mooier opgesteld hadden kunnen worden en wij hoorden van vaklieden en leeken dan ook niets anders dan woorden van bewondering over het fraaie, dat hen daar getoond werd. De eerste groep vormde als het ware een vallei van de dieppaarse *Rhododendron Catawbiense*.

Het scheen of de bloemen tegen den wand opkropen, welk effect nog verhoogd werd door een voorgrond van prachtig gele *Azalea's*, die langzaam verliep in de bijzonder mooie, witte *Azalea ledifolia van Noordtiana*. Langzaam ging het schitterend wit van deze bloemen weer over in het zacht rose der *Kalmia latifolia*, die als het ware een tusschengroep vormden tusschen de eerste en een zeer groote collectie gemengde *Rhododendrons*. Door dezen overgang werd 't bonte van deze samenstelling eenigszins vermeden. Boven de geheele groep, haar als het ware overschaduwend, staken een reusachtige *Magnolia Yulan* en *Cerasus chinensis Itisakusa* uit, wier zachtrose bloemen fraai harmonieerden met den zoo kleurrijken ondergrond.

Nog mooier was zeker de tweede groep, omdat die iets meer in kleur gehouden en daardoor minder bont was. Een kreet van bewondering hoorden wij vaak uiten door hen, die dit keurige werk zagen, dat zich vooral door bijzonder fijne tinten kenmerkte. De hierbijgaande afbeelding geeft slechts een zeer flauw beeld van wat deze *Azalea*-groep in werkelijkheid was.

Een diepe, nauwe spelonk was gevormd van heldergele *Azalea mollis* verscheidenheden en groenbronze *Acers*, heel in de diepte lichte een helderroode *Azalea*, waarvoor een lichtgroene *Acer* stond; het hierdoor verkregen effect was verrukkelijk. Over deze spelonk hingen de lichtblauwe *Wistaria's* en alsof het regendroppels waren, kwamen haar bloemen tusschen het donkergroen der palmbladeren, die het geheel overschaduwden, te voorschijn. Terzijde van de verhooging was een bredere vallei van *Rhododendrons* en *Acers* gevormd, die een overweldigende bloemenweelde toonden en een magnifiek gezicht opleverden. Deze groep

Foto C. Steenbergh.

DE BLOEMENTENTONSTELLING TE BOSKOOP.
DECORATIEVE GROEP RHODODENDRONS.

was een der glanspunten van de geheele tentoonstelling. Bekende buitenlandsche juryleden hebben wij er met verrukking bij stil zien staan en wanneer zij door het zachte elektrische licht werd beschenen, was de aanblik tooverachtig. Geen wonder dan ook, dat zij de hoogste onderscheiding, de gouden medaille van H.M. de Koningin verwerf en de firma M. Koster & Zonen, die deze eer te beurt viel, heeft recht er trotsch op te zijn.

Langs de beide lengtewanden van deze zaal stonden weder prachtige groepen *Rhododendrons*, waarvan er enkele met bijzonder goeden smaak gerangschikt waren. Vooral de prachtige vazen, die er hier en daar tusschen stonden, toonden, dat hij, die ze plaatste een goed gezicht op zijn werk heeft gehad. Mooi waren hier ook de verschillende *Prunus*, vooral de *Prunus triloba* met haar mooie rose bloemen en een groep *Robinia hispida* was inderdaad fraai. Aardig waren ook de *Genista purpurea pendula* met haar kleine, licht blauwe vlinderbloemen en ook de *Magnolia's* met haar groote rose kelken op de bladerlooze takken maakten een goed effect. Sneeuwballen en Blauwregens waren in deze zaal goed vertegenwoordigd, wat ook van de mooie *Cerasus* kan gezegd worden. Ook merkten wij vlak bij den doorgang nog een zeer verdienstelijke groep van de z.g.n. rose *Spiraea*, de *Astilbe Peach Blossom* op, die haar zachtrose pluimen boven het frissche groen harer mooie bladeren toonde. In het midden van deze zaal lagen verscheidene vakken, alle weer bezet met tal van bloemplanten. Te midden van het eerste vak een inderdaad verdienstelijke verzameling *Lilium lancifolium*, die voor den tijd van het jaar reeds goed in bloei waren. De voorgrond ervan werd ingenomen door een groep van de zeer mooie, schitterend witte *Azalea ledifolia* van "Noordtiana", waarnaast weder een groep gemengde *Rhododendrons*, waarin zich zeer goede verscheidenheden bevonden. Hieraan sloot zich een groepje, dat ieders aandacht trok, het waren de mooie kruisingen van *Azalea occidentalis* met *Azalea mollis Elisabeth*. Deze kunnen gerust als een belangrijke aanwinst beschouwd worden, haar bloemen zijn wit met zacht rood overtogen, mooi van vorm en welriekend. Ook de hiernaast staande welriekende *Rhododendrons* en de *Azalea mollis chinensis* verscheidenheden, die zich hieraan sloten waren alleszins verdienstelijk. In twee hiernaast liggende vakken bevond zich weder een overvloed van werkelijk mooie *Rhododendrons* en *Azalea's* en op de punt van het rechtsche vak, een groepje, waar menig kweeker met bewondering naar heeft staan kijken. Het waren japsche Boompioenen, de z.g.n. *Paeonia arborea*. Om deze zoo lastig te forceeren planten zoo mooi in bloei te hebben, is in werkelijkheid lang geen kleinigheid. De bloemen waren in zeer goeden toestand en gaven hier een zeer aangename afwisseling. Als bijzonder mooi noteerden wij hieruit *Paeonia Guillaume Tell*, zuiver wit; *Elisabeth*, levendig rose en mooi gevuld; *Marie*, mooi licht paars en *Mme Jules d'Orban*, met buitengewoon groote bloemen.

De voorgrond van het tweede vak werd gevormd door een

Foto C. Steenbergh.

DE BLOEMENTENTONSTELLING TE BOSKOOP.
DECORATIEVE GROEP AZALEA'S.

aardig groepje *Anemone Hepatica*. Het is een buitengewoon lief plantje, dat hier met zijn intensief blauwe bloempjes een inderdaad aardig effect maakte voor de donker paars-roode *Azalea amoena*, die met bloemen als overdekt waren. Lang niet algemeen bekend is het, dat deze laatste *Azalea* en ook de *ledifolia* van *Noordtiana* hier te lande goed winterhard zijn, zoodat men ze gerust buiten kan zetten, waar zij vroeg in den zomer een mooie afwisseling aan den tuin geven. Thans kwamen wij aan een groep *Rhododendrons*, waarbij heel wat menschen stilstonden en die de algemeene aandacht overwaard waren. Grootendeels waren het nieuwe kruisingen en duidelijk was het merkbaar, dat hier de *White of Pink*

Pearl een der ouders was geweest. Bijzonder mooi is de *Mme C. B. van Nes*, met groote, mooi gevormde, witte bloemen, waarvan de randen zacht paars zijn. Niet minder mooi is die, welke stond onder No 8, haar bloemen zijn zeer groot, wit met rood overtogen en geteekend met bronze maculen. De kleur en vorm van No 32 fraai rozerood, smal en diep, waren zeker uiteenlopend; No. 1 was donker rozerood en de bloemen van No. 93 kenmerkten zich door een zeer mooien rand. Deze inzending was inderdaad zeer verdienstelijk.

Tegen den achterwand stonden op een tafel nog een aantal nieuwere verscheidenheden. Wij achten het altijd moeilijk om een oordeel uit te spreken over een nieuwe plant, wanneer die in een jong exemplaar, in pot gekweekt, wordt tentoongesteld. Soms toch vallen dergelijke planten, wanneer zij in de grootkultuur komen, erg mede, doch wij hebben ze ook wel eens heel erg zien tegenvallen en weder spoedig verdwijnen. Onder de nieuwere polyantharoesjes kwamen ons een paar aardige verscheidenheden voor, zooals *Baby*, *Tausendschön* en *Boskoops Baby* en ook de witte roos *White Kullarney* scheen ons, vooral in knop, niet van belang ontbloot.

Door een gang met het nevengebouwte verbonden kwamen wij in een klein kasje, ontworpen door de architecten van het gebouw. Geheel uitgevoerd in pitch pine maakte het een zeer aangename indruk, de afwerking was netjes en een nieuw gevonden stalen verbinding tusschen de onderlinge deelen scheen ons zeer practisch, wat ook het geval was met de ventilatie-inrichting. Buiten het gebouw stonden een aantal *Buxus* en *Taxus* in vorm geknipt, die hier echter al bijzonder slecht tot haar recht kwamen.

Des avonds was de geheele tentoonstelling electrisch verlicht en de indruk, dien deze bloemenzee dan maakte, beschenen door het zachte licht der booglampen, was wellicht nog fraaier dan overdag. Waar men ook stond, steeds was de aanblik overweldigend en vroeg men zich verbaasd af hoe het mogelijk was in dit gure jaargetijde zooveel schoons bijeen te brengen.

Veel, zeer veel zorg, moeite en kosten heeft dan ook de voorbereiding van deze tentoonstelling aan de Boskoopse kweekers gekost. Men verlieze toch niet uit het oog, dat de Boskoopers wel boomkweekers, doch geen trekkers zijn, dat dit laatste een onderdeel van het tuinbouwvak op zichzelf is. Dat de resultaten zoo mooi zijn geweest, bewijst dan ook wel, wat zij kunnen. Hoe dikwijls zijn de planten nu eens kouder en dan weder warmer gezet moeten worden om juist op tijd op haar volle kracht te zijn, want daarop komt het aan, om de planten juist dan op haar mooist te hebben, wanneer men ze noodig heeft. Deze zwaarigheid bleek hier prachtig overwonnen.

Het bezoek aan deze tentoonstelling is veel drukker geweest, dan de regelingscommissie durfde hopen. Dat is zeker zeer gelukkig. Zeer velen hebben thans te kampen gehad met de verkeersmoeilijkheden, op verbetering waarvan Boskoopse inwoners reeds zooveel jaren aandringen; nu men ondervonden heeft hoe moeilijk het is, ondanks het verbeterde stoombootverkeer, om in en uit Boskoop te komen, nu is wellicht de tijd niet meer ver, dat een aansluiting aan het spoorwegnet zal verkregen worden.

Doch behalve goede verkeersmiddelen moet er ook gezorgd worden voor voldoende gelegenheid tot intellectuele ontwikkeling der bewoners. Waar zooveel energie, zooveel werkkracht en vakkennis bij de bewoners aanwezig zijn, daar mogen in de plaats zelf de noodige onderwijsinrichtingen niet ontbreken om 't hun mogelijk te maken zich op het hooge standpunt dat zij thans innemen, te blijven handhaven. Wij hopen van harte, dat de gemeente-autoriteiten dit thans ten volle zullen beseffen, dan zal deze fraaie tentoonstelling in alle opzichten vruchten dragen en een zegen worden voor de plaats, die haar tot stand wist te brengen.

E. TH. W.